

hebben op uitnoodiging der regeering dezen keer vertegenwoordigers der artsen deelgenomen. De voorzitter van de centrale vertegenwoordiging der „Aerztekammern” en van den rijksbond der Oostenrijksche artsenorganisatie hebben nu een aansporing tot alle collega's gericht om gebruik te maken van de geboden gunstige mogelijkheden. De nieuwe verordening staat n.l. toe het sluiten van *uniforme overeenkomsten* (Rahmenverträge) bij de aanstelling van ziekenfondsartsen en de invoering der *georganiseerde vrije artsenkeus*. Maar de ziekenfondsen zijn niet gehouden, deze zaken in te voeren. Zij zouden daartoe alleen moeten overgaan, als alle artsen het met elkander eens zijn, op geen andere wijze ziekenfondspraktijk op zich te nemen, en zich verbinden, nimmer afzonderlijk met ziekenfondsen te onderhandelen, doch dit over te laten aan de Aerztekammern en de organisaties. De ziekenfondsen verkiezen liever het eerste, en nu is het voor de geneeskundigen zeer verdrietig, dat de verordening verlangt, dat de overeenkomsten binnen korten tijd worden afgesloten, terwijl een groot aantal artsen, in krijgsdienst werkzaam, thans in het geheel niet bij machte zijn, zich voor overeenkomsten met ziekenfondsen aan te melden. Invoering van de georganiseerde vrije artsenkeus zou hun bij hun terugkeer terstond de gelegenheid openen om aan de ziekenfondspraktijk deel te nemen. De noodzakelijkheid daarvan is te grooter, nu de gezinnen ook in de ziekteverzekering zijn opgenomen. Eensgezind optreden is dus dringend noodig (*Deutsche med. Wochenschr.* N°. 17).

PINKHOF.

INGEZONDEN.

OVER PHAGOCYTOSE.

In n°. 18 van dit *Tijdschrift* geeft J. HEKMAN eenige opmerkingen over epidemische meningitis. Bij de bespreking der serumbehandeling haalt de schrijver met de methode van HAMBURGER verrichte onderzoekingen aan over den invloed van heteroloog serum op de phagocytose door leucocyten van het paard. De schrijver merkt op, dat het de vraag is, of de uitkomsten dier proeven zonder meer mogen worden overgebracht op den mensch, of dus mag worden aangenomen, dat de leucocyten van den mensch minder krachtige phagocytose zullen vertoonen in een ten opzichte van den mensch heteroloog serum. Ook haalt hij mijn artikel aan over de werking van stoffen op de phagocytose¹). Toch meent de schrijver, dat men wel rekening moet houden met de zoo sterk sprekende uitkomsten, die in door hem genoemde verhandelingen worden medegedeeld.

Naar aanleiding hiervan moet ik een enkele opmerking maken en wel in de eerste plaats mededeelen, dat resultaten verkregen met een zeker serum, zekere leucocyten en zekere objecten niet zonder meer geacht mogen worden te gelden voor serum en leucocyten van andere diersoorten, noch voor objecten van anderen aard. In de tweede plaats is er door mij op gewezen, dat de methode van HAMBURGER bij de bestudeering der werking van stoffen op de phagocytose, in beginsel onjuist is en dat de met die methode verkregen uitkomsten onbetrouwbaar zijn. Al mogen de uitkomsten nu ook hier of daar sprekend zijn, de eenige logische en zekere weg is om met uitkomsten, verkregen met een in beginsel foutieve methode geen rekening te houden. Ik twijfel niet, of de schrijver zal na het bovenstaand geheel met mij mee gaan. Ik ben het volmaakt met hem eens, dat het niet onmogelijk is te achten (neen verre van dat), dat de leucocyten van den mensch in hun phagocytair kracht kunnen worden geschaad, indien zij in een vrij sterke concentratie van een heteroloog serum verkeerden; het kan slechts als verdienstelijk worden aangemerkt, dat de schrijver daarop opmerkzaam heeft gemaakt.

Groningen, 9 Mei 1917.

T. A. VENEMA.

1) *Deutsche med. Woch.* 1917, n°. 2, gerefereerd in dit *Tijdschrift*, n°. 17.